

16. 8. 2016

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Limity autobiografických knih aneb Jak napsat autobiografii a vyhnout se žalobám

Hvězdné autobiografie lákají miliony čtenářů hledajících detaily ze soukromého života slavných, životní ponaučení, faktografii, ale i pobavení, povzbuzení do života. Autobiografické knihy se mnohdy týkají kromě života autora i třetích osob. Jak je možné bránit se zásahu do soukromí v případě autobiografie a jaké jsou hranice svobody projevu?

ONDŘEJOVÁ

Autobiografické knihy se však vždy týkají kromě samotné osoby autora i třetích osob, ať už rodinných příslušníků, když autoři líčí svůj soukromý život, své dětství, manželství, aféry, tak osob, které určitým způsobem vědomě či nevědomě zasáhli do jejich života. Autoři hodnotí vztahy k těmto osobám na základě vlastních pocitů, hodnotí jejich charaktery a vliv na jejich život. Hodnotí sami sebe skrz příběhy jiných, na příkladech ukazují své životní chyby, které nechtějí, aby druzí opakovali. Ve většině případů ale k tomu nemají souhlas osob, o kterých memoáry pojednávají, ať už ve větším rozsahu či okrajově.

Nejčastějšími spory byly a nadále jsou spory o pravdivost tvrzení v memoárech. Čím závažnější obvinění kniha obsahuje, např. o zneužití, ublížení na zdraví, zpronevěře,[1] tím více je potřeba tato tvrzení podložit důkazy. Stále aktuálnější jsou však spory na ochranu osobnosti pro zásah do soukromí, rodinného života či dokonce do intimní sféry jedince.

S přibývajícím oblibou a zájmu Čechů o žánr autobiografie osob známých, veřejně činných, sportovců, umělců, politiků, pamětníků válek, ale i osob, které své memoáry vydávají z důvodu, že žily s osobou takto známou, je nutno znát právní limity, kam až lze do soukromí třetích osob zasáhnout a učinit jej věcí veřejnou. De facto se autory autobiografií stávají i blogeři a další osoby aktivní na sociálních sítích, na které se dané principy uplatní obdobně.

Jak se tedy bránit zásahu do soukromí v případě autobiografie?

Hranice zásahu do intimní sféry, s detaily ze sexuálního života, řešil již i Evropský soud pro lidská práva v případě *Ruusunen proti Finsku* (stížnost č. 73579/10 ze dne 14. 1. 2014), týkající se knihy o soukromí předsedy finské vlády z pera bývalé přítelkyně. Skutkový stav byl následující.

Susan Ruusunen byla přítelkyní premiéra Vanhanena v období zhruba devíti měsíců. Ministerský předseda byl v té době rozvedený. Ruusunen napsala po ukončení vztahu knihu, která popisovala detaily jejich vztahu a publikovala ji v roce 2007, kdy byl Vanhanen ještě premiérem. Kniha

obsahovala informace o jejich vztahu a jejich rodinných zvycích, což bylo pro veřejnost obecně známé. Dále jak se seznámili a jak rychle jejich vztah pokračoval. Kniha popisovala různé životní styly, Ruusunen jako svobodné matky a Vanhanenena jako premiéra. Dále se kniha věnovala jejím pohledům na vztah Vanhanena se svými dětmi z předchozího manželství a jejich pohledem na něj jako otce. Kniha konečně obsahovala skutečnosti o jejich sexuálním životě, na začátku vztahu a jeho konci, s popisem jejich intimních styků, jejich četností a zpráv, které si zasílali.

Po vydání knihy státní zastupitelství podalo obžalobu pro trestný čin zásahu do soukromí (porušení finského trestního zákona č. 39/1889, kap. 24 odd. 8). Ačkoliv obžaloba v prvním stupni byla zamítnuta, u odvolacího soudu uspěla, a to z důvodu, že kniha obsahovala názory dětí premiéra a dále, že obsahovala skutečnosti intimního charakteru o vztahu, i když Helsinský odvolací soud konstatoval, že premiér musí očekávat sníženou ochranu svého soukromí než běžní občané. Ruusunen byla udělena pokuta 300 euro a úhrada nákladů řízení. O dovolání rozhodoval Nejvyšší soud, který konstatoval, že reference k postojům premiérových dětí nepředstavovalo porušení práva na soukromí, když se jednalo pouze o autorčinu interpretaci jejich názorů. Nicméně sedm výňatků knihy se týkalo sexuálního života účastníků, což je ten nejintimnější a nejzranitelnější aspekt soukromí, čímž mohlo dojít ke způsobení újmy a je tak odůvodněna potřeba omezit svobodu projevu. Nejvyšší soud uznal, že kniha obsahuje pasáže, které mohou vést k legitimní veřejné debatě, zahrnujíc i to, jak rychle se dvojice seznámila, jak rychle se vztah vyvinul a jak rozličné životy vedli, detaily z intimního života odůvodněny veřejným zájmem nebyly.

Stěžovatelka se obrátila na Evropský soud pro lidská práva, který neshledal porušení čl. 10 Úmluvy (svoboda projevu), odkázal na test proporcionality z rozsudku *Von Hannover* č.2, když shrnul, že premiér byl veřejnou osobou, když byla kniha publikována, musel očekávat a tolerovat vyšší míru veřejného hodnocení své osoby, což se sebou nese negativní dopad na čest a důstojnost. Soud konstatoval, že národní soudy test proporcionality řádně provedly, když byl zevrubně popsán zájem na debatě o věcech veřejného zájmu. Ruusunen byla oprávněna k publikaci knihy, byť autorka namítala, že intimní vztah je předpokladem vztahu mezi dvěma dospělými lidmi a je nutnou součástí vztahu a života, soud uzavřel, že pasáže knihy, týkající se sexuálního života dvojice, má mít vyšší ochranu než svoboda projevu. V daném rozsudku byly stanoveny hranice, kam autoři autobiografií a nakladatelé mohou zajít. Detaily intimního charakteru - sexuálního styku tak nutně potřebují veřejný zájem na to, aby byly oprávněné. To, že předmětem knihy je hlava státu, není dostatečným legitimním důvodem. Autoři jsou oprávněni k publikaci informací o vztahu, nicméně detaily ze sexuálního života překračují přípustnou míru projevu, není-li zde silný veřejný zájem.

Evropský soud pro lidská práva se věnoval testu proporcionality ve vztahu k fiktivnímu románu s autobiografickými prvky i v rozhodnutí *Almeida Leitão Bento Fernandes proti Portugalsku* (stížnost č. 25790/11 ze dne 12. 3. 2015), kde rovněž nekonstatoval porušení čl. 10 Úmluvy, když se jednalo o pomluvu. Obsah knihy, fakta a hodnocení manželovy rodiny, včetně rozsahu distribuce - pouze malé město rodiny, bylo shledáno jako difamující a trestní sankce proporcionální způsobené újmě. I zde Soud shledal, že národní soudy provedly test proporcionality a míru uvážení řádně.

Autobiografie a autobiografické romány jsou doménou autorů amerických, britských a obecně zemí Commonwealth, kde také dochází k častým sporům. Vybírám pro komparaci aktuální judikaturu z Velké Británie, Austrálie a USA. Je nutné si uvědomit, že podklad z autobiografického díla se může v případě úspěchu objevit i v autobiografických filmech, i zde je nutno osobnostní práva třetích osob ošetřit.

V anglickém případě *OPO v MLA*,[2] žalovaný - úspěšný pianista James Rhodes, napsal autobiografickou knihu *Instrumental*, ve které mimo jiné popisuje sexuální zneužívání, jemuž byl vystaven ve škole. Tyto události popsal uměleckým stylem proto, aby dodal odvahu ostatním, kteří

byli či jsou stejně postiženi, k tomu, aby promluvili o své minulosti a útrapách, které měly devastující důsledky v jejich osobním i pracovním životě. Autor má syna, který se svou matkou bydlí v zahraničí. Syn trpí tzv. Aspergerovým syndromem, dysgrafií a dyspraxií. Dva psychologové podali odborný posudek, že publikace knihy, která odkrývá otcovo zneužívání, by mohla mít negativní dopad na psychiku syna. Syn tak podal návrh na předběžné opatření zákazu publikace knihy. První argument syna, a to, že kniha odkrývá osobní informace, byl odmítnut, neboť to byly informace o soukromí otce, nikoliv syna. Druhý argument syna spočíval v tom, že tato publikace by znamenala porušení povinnosti rodiče starat se o dítě s řádnou péčí, tento argument byl rovněž odmítnut. S třetím argumentem o tom, že publikace by vedla k tortu *inflicting mental suffering* navrhovatel uspěl, neboť soud s odkazem na případ *Wilkinson v Downton* z roku 1897[3] dal navrhovateli za pravdu. V případě *Wilkinson v Downton* žalovaný nepravdivě žalobkyni sdělil, že její muž utrpěl vážnou nehodu. Z této zprávy se žena nervově zhroutila. Soud jí přiznal náhradu nemajetkové újmy za způsobenou psychickou újmu. Soud uzavřel, že ačkoliv informace v knize jsou pravdivé a nejsou adresovány přímo navrhovateli, při zveřejnění této knihy by se k navrhovateli dostaly a způsobily by mu duševní újmu. S ohledem na to, že v daném případě mělo být poměřováno právo syna s právem na svobodu projevu dle anglického zákona *the Human Rights Act 1998*, navrhovatel měl ustanovit pravděpodobnost výhry sporu vyšší než padesát procent. Soud v daném případě ale tuto pravděpodobnost nevyžadoval, neboť měl za to, že v případě zveřejnění již informace nebude možné vzít zpět a újma by tak byla způsobena.

Nejvyšší soud vyhověl žalovanému a předběžné opatření zákazu publikace knihy zrušil.[4] Nejvyšší soud podal vysvětlení k tortu způsobení duševních útrap *inflicting mental suffering* a vypořádal se s autoritou případu *Wilkinson v Downton* a kolizí se svobodou projevu. Nejvyšší soud podal historický výklad daného tortu v souvislosti s případem *Wilkinson v Downton*. Bylo konstatováno, že pro naplnění tohoto tortu je zapotřebí stanovit tři podmínky. Za prvé jednání, za druhé fyzickou či duševní újmu a za třetí příčinnou souvislost. Pro naplnění první podmínky je zapotřebí slov nebo jednání, které je namířeno přímo proti žalobci a není ničím omluvitelné. V daném případě měl Nejvyšší soud za to, že odvolací soud pochybil, neboť kniha byla určena pro širokou veřejnost. Pokud je kniha věnována synovi, neznamená to, že by byla určena k tomu, aby ji četl. Nadto nebylo poměřováno legitimní očekávání žalovaného, když je oprávněný veřejnosti vyjádřit pravdu způsobem, jakým chce. Právo na svobodu projevu zahrnuje právo vyjádřit pravdu. Je těžké stanovit případy, kdy by projev, který není nepravdivý, urážející či jinak zneužívající, mohl zapříčinit odpovědnost za tort, kterým by bylo zasaženo do osobního bezpečí třetích osob. Právo na projev pravdy je ospravedlněním *per se*. Co se týče druhé podmínky stanovení újmy, fyzické či psychické, soud má za to, že duševní újma nezahrnuje pouze způsobení duševní poruchy, ale i těžký stres a útrapy. Ke třetí podmínce - žalobce musí mít v úmyslu tuto újmu svým jednáním způsobit. Úmysl musí být v každém jednotlivém případě zkoumán a není presumován.

Byť ze vzdálené jurisdikce, rozsudek Nejvyššího soudu Izraele z roku 2014 předkládá velmi precizní test proporcionality mezi dvěma základními ústavními právy, které je podloženo nejenom právními, ale i filozofickými a náboženskými zdroji, předkládá celosvětovou komparaci problému, ze které čerpá odůvodnění pro svůj rozsudek. Jedná se o cenný zdroj toho, jak provést detailní analýzu tak, že soudní rozhodnutí je natolik vyvážené a precizně odůvodněno, že jej nelze napadnout. Příklad se týkal knihy, která měla být fiktivním románem, ale vycházela z poměru, který autor knihy započal s žalobkyní (tehdy studentkou) v roce 2001 a trval pět let. Kniha zacházela do intimních detailů především ve vztahu k sexuálnímu životu studentky. Žalobkyně poté, co byla kniha vydána, požádal soud o zákaz publikace a náhradu nemajetkové újmy, které soud vyhověl. K odvolání autora knihy rozhodoval Nejvyšší soud. Studentka žila se svým přítelem v blízkosti autora, pracovala v jeruzalémském kině a studovala umění. Autor se studentkou seznámil a jejich intimní poměr započal ihned po seznámení. Poměr byl udržován v tajnosti, poté, co se o ní dozvěděli nejbližší, se autor se svou ženou rozvedl a studentka se rozešla se svým tehdejším přítelem. V roce 2004 autor započal

práci na své novele, která měla předkládat drama rozpadající se rodiny. Novela popisovala intimní vztah staršího muže, který trpěl v nenaplněném manželství a studentky, kterou poznal v kině. V knize má tak hrdina stejné zaměstnání jako autor a hrdinka pracuje a žije ve stejném místě jako žalobkyně. Kniha byla publikována s velkou publicitou. V novinách byly na knihu otištěny kritiky a autor ke knize vydal rozhovory. Žalobkyně podala na autora a vydavatelství žalobu na ochranu osobnosti, když tvrdila, že se jedná o autobiografii, která obsahuje informace intimního charakteru o žalobkyni. Dále namítala, že v knize byly použity její milostné dopisy, čímž došlo k porušení jejich autorských práv. Nakladatelství knihy stáhlo z prodeje do doby, než bude rozhodnuto o sporu. Bylo vydáno předběžné opatření zákazu distribuce knihy. Žena tvrdila, že kniha podává celé shrnutí jejich vztahu, popis jejího vzezření, těla, toho, co má ráda, vlastností, slabostí, sexuálních preferencí a detailů ze života, zejména intimního charakteru, rovněž kniha popisovala její uměleckou práci. Tvrdila, že kniha ji vystavila osobnímu a pracovnímu stresu. Autor poskytl svědectví literárních kritiků, kteří potvrdili, že dílo je fikce, které může být do určitého rozsahu založeno na autorově osobní zkušenosti. Obecně se jedná o fikci a bránění publikace by způsobilo škodu umění. Dále autor tvrdil, že žalobkyně o knize věděla a měla možnost části knihy revidovat, ale čekala až na publikaci knihy. Což je dle názoru žalovaného důvod k odmítnutí žaloby. Autor dále odkazoval na fair use, právo na sebeurčení a sebevyjádření. Vydavatelství tvrdilo, že vydalo knihu v dobré víře toho, že se jedná o fikci a nemělo povědomí o autobiografických prvcích. Poté, co se o podání žaloby dozvěděli, knihu z prodeje stáhli.

Autor namítal, že otázkou není, zda zdroj inspirace může být uhádnut, ale zda by někdo věřil, že popsané detaily jsou pravdivé. Ačkoliv tvrdí, že dílo je fikcí, rozhodnutí soudu by zcela zamezilo žánru, jakým je autobiografie, když všechny autobiografické knihy nějakým způsobem popisují vztahy autorů k třetím osobám. Dále tvrdil, že nemůže být shledán vinným za zásah do soukromí, když úmysl způsobit újmu zde nebyl prokázán. To, že neuzil pseudonym ale své reálné jméno, nemusí nutně znamenat identifikaci autorovy inspirace v žalobkyni. Autor požadoval možnost reeditace svého díla s tím, že odstraní reference, které by mohly identifikovat žalobkyni, když argumentoval, že kompletní zákaz knihy je disproporční. Autor dále argumentoval veřejným zájmem, když čtenáři mohli benefitovat z jeho vlastní životní zkušenosti.

Nato žalobkyně argumentovala, že cenzura autobiografií a uměleckých děl může být přípustná jen za zvláštních okolností a má za to, že tento případ, kdy každý aspekt jejího osobního a intimního života, včetně myšlenek byl zveřejněn, tyto zvláštní okolnosti naplňuje. Byla to publikace intimního vztahu, která byla zakryta pod novelou, všechny prvky knihy, které mohly být považovány za fikci, byly doprovázeny odkazy na místa a události, vztahující se k ní a autora jako partnerům, když třetí osoby o těchto událostech měly povědomí. Ačkoliv většina literatury je založena skutečných faktech, zde fakta, která byla užita, představují zásadní zásah do soukromí. Rovněž náhrada nemajetkové újmy ve výši 200 000 Shekelů byla přiměřená. Nadto žalobkyně uvedla, že s publikací nesouhlasila ani bývalá manželka a autorovy děti.

Nejvyšší soud se s argumenty vypořádal následovně. Potvrdil, že svoboda projevu obecně a autobiografie specificky jsou základními zájmy společnosti. Střet s právem na soukromí je jádrem tohoto sporu. Svoboda projevu je základním projevem demokracie s významem, který posouvá společnost. Demokratické tradice akceptuje pluralitu názorů a právo vyjadřovat své názory. Svoboda projevu není limitována jen na projev politických názorů, ale zahrnuje též umění a chrání právo umělců na boření hranic konvencí. Soud zdůraznil, že nejen obecně přijímané pohledy a názory jsou hodny ochrany, ale i ty, které boří hranice a vytváří umění, která má nízkou hodnotu, např. i nevhodná pornografie, deviantní práce. Soud rozhodl, že není obecný konsenzus o tom, zda umělecká svoboda je odvozena od svobody projevu nebo jsou to dvě nezávislá práva, ale je obecný konsenzus, že obě požívají vysoké ochrany. Co se týče autobiografie, soud má za to, že má významnou hodnotu pro autora a lidé mají právo na to, vyjádřit se. Toto vyjádření však musí být poměřováno s možnými škodami způsobenými druhým lidem. Pokud by lidé neměli právo na to se

vyjádřit, být slyšeni, psát a číst, lidská osobnost člověka by byla narušena a bylo by zabráněno v jeho duševním a intelektuálním vývoji a seberealizaci.

Soud pokračoval, že v době vydávání internetových blogů, není autobiografie doménou vyvolených osob, ale že každý je dnes schopen se sám vyjádřit o svém životním příběhu. Pravda není jen univerzální pravda známá s předstihem, ale objevuje ji člověk skrze hodnocení různých životních zkušeností a perspektiv. Z tohoto pohledu, čím více lidí zaznamená svůj život, suma lidských znalostí se bude zvyšovat. Je v zájmu společnosti, aby podpořilo co nejvíce lidí k tomu, aby zaznamenali své zkušenosti a díky tomu narušili monopol jedné znalosti.

Znalost obecně a autobiografie zvláště jsou demokratizujícím prvkem jednotlivce, ale i společnosti. Nicméně i přes klíčovou roli svobody projevu, umělecké svobody a autobiografie, tyto hodnoty nejsou absolutní. Svoboda jednotlivce končí tam, kde začíná svoboda druhého. A svoboda projevu nemůže ospravedlnit škodu na národní bezpečnosti, nemůže způsobit společenské znepokojení a nemůže odůvodnit pomluvy či jiný zásah do osobnosti jednotlivce. Právo na soukromí je zakomponováno v čl. 7 Základního zákona z roku 1980, který chrání člověka a jeho svobodou, který konstatuje, že každý člověk má právo na soukromí. Nicméně i právo na soukromí je předmětem testu proporcionality.

Je zcela zakázáno užít něčí osoby pro vlastní zisk. A soukromí jednotlivce je základem jeho osobnosti. Zásah do něčí osobnosti odůvodňuje náhradu, která představuje zadostiučinění za způsobenou škodu, ale i zadostiučinění pro lidskou duši. Každý člověk je osoba, která o sobě může sama rozhodovat, může přizpůsobovat své jednání v průběhu života, a to na základě svého poznání, může korigovat a napravovat své chyby a své jednání do budoucna. Jeho život lze chápat jako vlastní společnost, kterou člověk řídí svými vlastními rozhodnutími, proto každý člověk má mít právo minimálního stupně rozhodování (Stanley Iban).

Soud dále pokračoval hodnocením důležitosti soukromí v životě jednotlivce. Odkázal na teorie důvěry a soukromí, které umožní osobě se plně rozvinout a realizovat. Soud detailně analyzoval pojetí soukromí Warrena Brandeise. Člověk, který má žít každou minutu svého života mezi ostatními, jehož veškeré pocity, myšlenky a přání jsou předmětem veřejného hodnocení, ztratí individualitu. Taková osoba bude pouze článkem masy, jeho vystupování nebude odlišné. Soukromí rozlišuje mezi já a společností. Rozlišuje prostor, kde člověk může být sám k tomu, aby se rozvinul jako individuum bez externích vlivů (Dayen).

Svoboda zahrnuje právo žít, jak sám člověk chce za podmínky, že to nezasahuje do práva druhých nebo společnosti. Pokud se člověk rozhodne žít v ústraní nebo žít veřejný život nebo odkrýt ze svého soukromí jen určité skutečnosti, je to jeho volba, která musí být respektována.[5] Soud dále pokračoval citací středověkých autorit. Obrací se k židovským zdrojům, Aristotelovi a moderním právním a filozofickým dílům ve vztahu k otázce nutnosti vztah. Tyto zdroje ve svém konečném závěru shrnují, že člověk potřebuje vztahy a je ve vztazích po celý svůj život. Zvláště je chráněný vztah mezi manželi, neboť má charakter intimnosti, kterou zákon chrání, a který rovněž předpokládá povinnosti. Jakýkoliv neformální vztah muže ženy a muže je analogicky chráněn jako manželství.

Právě v předmětné novele není právo ženy na soukromí respektováno a je využito. Soud provedl komparativní srovnání přístupu k této otázce, když se zabýval anglickým pojetím porušení důvěry. Australskou úpravou soukromí a rozdílu mezi osobní a veřejnou sférou. Soud analyzuje i novozélandskou úpravu tortů a odkazuje na základní rozsudky Commonwealth systému, kam patří *Campbell v MGN, A v B 2003, Kennit v Ash*. Odkazuje rovněž na evropské právo, když zmiňuje klíčové rozsudky Evropského soudu pro lidská práva, zejména *Von Hannover č. 2* a obrací se na úpravu v německé ústavě a občanském zákoníku. Přičemž dovozuje závěr, že žádná z těchto práv nemohou být absolutně užity, aniž by byly vzájemně poměřovány.

Komparace dále pokračovala spojenými státy americkými, kde se soud zaměřil na *tort public disclosure of private facts*[6] a odkázal na případ *Campbell v. Seabury, 1614 F.2d 395 5th Cir. 1980*. Již v tomto soudním rozsudku bylo konstatováno klíčové hledisko pro posuzování případu logického spojení. Pokud autor v daném případě v autobiografii popisoval své spojení se starším bratrem, pokud popisoval bratrovu svatbu jako událost, která měla dopad na jeho život, jedná se o logické spojení. A tímto byl v souladu s ústavou a tento projev dosáhl ústavní ochrany svobody projevu. V případě *Boname* bylo konstatováno, že je přípustné použít prvky svého intimního života, když se autobiografie vtažovala k legitimnímu veřejnému zájmu, tedy pokud soukromé informace týkající se třetí osoby se vztahují k veřejnému zájmu, je zveřejnění chráněno za situace, že je zde logické spojení. Odhalení intimních detailů nemá být pouze samoučelným obsahem knihy. Pokud tedy určitý životní příběh zahrnuje veřejný zájem, je těžké či dokonce nemožné, oddělit intimní a osobní zkušenosti od lidí, se kterými byly tyto věci sdíleny, když života autor a třetí osoby byl natolik propojen jejich intimním vztahem. Odhalení těchto skutečností je neodmyslitelné. Ačkoliv Commonwealth právo a židovské právo nechrání pojetí svobodu projevu tak jako právo USA, byly tyto zdroje cenným podkladem pro komparaci, kterou soud provedl. Ačkoliv bylo uznáno, že literatura je většinou založena na reálných skutečnostech autorů, Nejvyšší soud potvrdil rozhodnutí národního soudu v tom, že žalobkynino právo na soukromí bylo porušeno, neboť detaily, které byly uveřejněny, způsobily zásah do jejího soukromého života bez legitimního zájmu.

Soud se v rozhodnutí vyhnul popisu detailních skutečností intimního charakteru, které byly užity v knize, a které považoval za klíčové pro své rozhodnutí, když excesivně přesáhly míru přípustnosti zásahu do soukromí. V závěru soud zhodnotil, že autor mohl podniknout kroky k tomu, aby dílo bylo méně invazivní.

Soud shrnul, že lidé mají právo na soukromí. Tím, že člověk někoho vpustí do své ložnice, mu nedává oprávnění k tomu, aby vyjádřil celému světu, co se v ložnici stalo. To se vztahuje i na situace, kdy se zveřejňují informace neomezenému počtu lidí na internetu prostřednictvím blogů, sociálních sítí a to nejen informace, ale i fotografie.

Legitimní zájem a jeho odůvodnění je předmětem australského případu *Moran v Schwartz Publishing Pty Ltd [2014] WASC 334*. Nejvyšší soud Západní Austrálie posuzoval oprávněnost požadavku předběžného opatření zákazu publikace knihy týkající se záhadného úmrtí Simone Strobel. Na začátku roku 2005, německý občan, mající pracovní vízum v Austrálii, cestoval v karavanu podél východního pobřeží Austrálie se svou přítelkyní Simone Strobel, se kterou byl ve vztahu šest a půl let. V Lismore se k nim přidala jeho sestra s kamarádem z jejich německé vesnice. V únoru 2015, když kempovali v Lisomre se Simone ztratila. Její tělo bylo nalezeno po šesti dnech devadesát metrů od karavanového kempu pod listím. V roce 2007 bylo prováděno vyšetřování na místě činu, kterého se jako pozorovatelka zúčastnila i autorka knihy - Virginia Peters, která o případu napsala knihu. Z vyšetřování vyplynulo, že Simone zemřela 12. února 2005 s největší pravděpodobností na udušení, způsobeným neznámým pachatelem. V roce 2014 Virginia Peters sepsala knihu s názvem „Viděli jste Simone?“. Ihned po publikaci žalobce podal návrh na vydání předběžného opatření zákazu zveřejnění knihy z důvodu, že kniha naznačovala, že byl vinný vraždou Simone. Žalované nakladatelství a autorka navrhli návrh zamítnout, neboť tvrdili, že zde jsou odůvodněné skutečnosti, které mohou vést k domněnce, že za vraždu je odpovědný žalobce - Tobias Moran a soudu předložili připravenost se bránit důkazem pravdy. Soud konstatoval, že zde existují důvody, které mohou vést k domněnce o vinně Morana, zejména, že se v době vraždy jejich vztah zhoršil, o čemž svědčí zápisy v jejich denících. Dále, že Moran byl vůči Simone v době vraždy agresivní, že skupina noc před jejím zmizením excesivně požívala alkohol a marihuanu. Konečně, že skupina byla poslední, kdo viděl Simone živou, nadto bylo její tělo nalezeno v blízkosti kempu. Ačkoliv soud konstatoval, že nic z toho žalobce neusvědčuje z vraždy, mohou tyto skutečnosti vést k jeho podezření. Soud provedl test proporcionality mezi svobodou projevu a ochranou před pomluvou, když v australském právu je velmi

těžké získat předběžné opatření za situace, kdy žalovaná strana svou obranu založí na důkazu pravdy. Pro soud bylo však klíčové, že od roku 2005 se na internetu, obecně v médiích, v roce 2011 v televizním pořadu o záhadných úmrtích, objevovaly se různé domněnky o žalobcově vině. Vše k datu soudního jednání dostupné veřejnosti. Nadto žalobce nežije ani nemá majetek v Austrálii. Za této situace soud zamítl návrh na předběžné opatření zákazu zveřejnění a dal přednost svobodě projevu.

Lze uzavřít, že v případě autobiografií, autobiografických románů či fiktivních románů, které vychází ze skutečného života je nutno dbát osobnostních práv třetích osob, zejména jejich soukromí. Kromě pravdivosti tvrzení je nutné stanovit hranice, co lze ze soukromí třetí osoby zpřístupnit veřejnosti. Intimní detaily života jsou zvláště chráněny a musel by zde být silný veřejný zájem na tom, je uveřejnit. Spory o soukromí jsou doloženy již v osmnáctém století. Autor knihy memoáry nevěstky - Funny Hill John Cleland v roce 1749 čelil žalobám kvůli fiktivním pamětem prostitutky, která mužské hrdiny popisuje pouze jako Lord H., Mr. H. Tento přístup byl již tehdy označen za nedostatečný. V dnešní době informací je nutno v případě fiktivních románů zvláště dbát o pozměnění reálií. Aplikace výše uvedeného se vztahuje i na sociální sítě, blogery a další, kteří online zpřístupňují své soukromí, ale i soukromí třetích osob, a to jak ve formě slov, tak fotografií či videí.

JUDr. Eva Ondřejová, LL.M.,
advokátka

[Advokátní kancelář ONDŘEJOVÁ](#)

Palác Adria
Jungmannova 31
110 00 Praha 1

Tel: +420 777 086 287
e-mail: eva.ondrejova@ondrejova.cz

-
- [1] Klaus Kinski, Roman Polanski, Allan Cumming, Oprah Winfrey.
 - [2] [2014] EWCA Civ 1277.
 - [3] [1897] QB 57.
 - [4] OPO v MLA [2015] UKSC 32.
 - [5] Pavesich v. New England Life Insurance Co., 50 S.E. 68, 71 1905.
 - [6] Restatements § 652.

Další články:

- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. – zápis jednatele do obchodního rejstříku](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)
- [Promlčení zápůjčky bez určení splatnosti v judikatuře Nejvyššího soudu](#)
- [Rozvod s mezinárodním prvkem a související otázky péče o děti a výživného](#)
- [Příkaz a příkaz na místě v přestupkovém řízení vedeném orgány inspekce práce](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Problematické aspekty změn v úpravě odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku](#)
- [Autonomní mobilita optikou české legislativy. Kdy se na silnicích dočkáme vozidel bez řidiče?](#)
- [Rodičovská odpovědnost po novele občanského zákoníku: Jak nové principy rovnosti, spolupráce a ochrany dítěte mění praxi soudů a rodin](#)
- [Lhůta a povinnosti při vyrozumění oznamovatele o výsledku posouzení oznámení](#)